

اقتصاد عربستان و چالش نفت ارزان

کاهش قیمت جهانی نفت، ذهن بسیاری از فعالان اقتصادی و همچنین دولت‌ها را به خود مشغول کرده است، به صورتی که برخی کشورهای صادرکننده نفت مثل عربستان سعودی که اقتصادشان به فروش و قیمت این ماده بستگی دارد، در حالت دور از تصویری به سر می‌برند.

کاهش قیمت جهانی نفت، ذهن بسیاری از فعالان اقتصادی و همچنین دولت‌ها را به خود مشغول کرده است، به صورتی که برخی کشورهای صادرکننده نفت مثل عربستان سعودی که اقتصادشان به فروش و قیمت این ماده بستگی دارد، در حالت دور از تصویری به سر می‌برند. از تصدیق رئیس اسبق آژانس سرمایه گذاری در عربستان گفت: قیمت نفت به پایین ترین حد خود طی یک دهه اخیر رسیده و باعث شده ذخایر نقدی برخی بازارهای نوظهور دچار اضطراب شود که عربستان هم جزو یکی از این موارد است.

وی در ادامه افزود: اگرچه اکنون نگرانی‌هایی در بازارهای مالی عربستان به وجود آمده، اما آینده بازار روشن است و می‌توان برای آن برنامه ریزی کرد. این در حالی است که اگر از سال 1998 میلادی به اقتصاد عربستان بنگریم، درخواستیم یافت اقتصاد این کشور پنج بار بزرگ تر از آن زمان شده و همین موضوع می‌تواند نقطه قوتی برای نبود نگرانی برای اقتصاد عربستان باشد، حتی اگر مشکلات و درگیری‌هایی در اطراف این کشور جریان داشته باشد. این درحالی است که اقتصاددانان صندوق بین‌المللی پول در آخرین اظهارنظر خود نسبت به اقتصاد نفتی عربستان سعودی می‌گویند: با توجه به آمارها و اطلاعات اقتصادی این منطقه از جهان و همچنین روند نزولی قیمت نفت پیش بینی شده کسری بودجه عربستان به میزان 20 درصد از تولید ناخالص این کشور برسد که برای اولین بار در تاریخ اقتصادی عربستان در بیش از یک دهه گذشته رخ می‌دهد.

در اظهارنظر کارشناسان اقتصادی صندوق بین‌المللی پول درباره میزان ذخایر بانک مرکزی عربستان نیز آمده است: ذخایر ارزی بانک مرکزی عربستان با کاهش 10 درصدی در سال جاری مواجه شده که این کاهش، حدود 70 میلیارد دلار است و همین موضوع باعث نزولی شدن ارزش ریال عربستان در آینده نزدیک خواهد شد. به گفته اقتصاددانان صندوق بین‌المللی پول، نشانه‌های این موضوع را می‌توان در کاهش ارزش 18 درصدی سهام در بازار مالی عربستان به عنوان موتور محرکه بازارهای مالی منطقه خلیج فارس دید.

اقتصاد بیمار

رابرت برگس، اقتصاددان دویچه بانک و مسئول بخش بازارهای نوظهور خاورمیانه و شرق آسیا در این زمینه گفت: عربستان، بازی انتظار را آغاز کرده در حالی که بسیاری از بازارهای مالی، در حال اصلاح خود هستند و نمی‌توان به آینده بازارهای مالی بخصوص در بازارهای نوظهور امید داشت. این اقتصاددان در ادامه به کاهش قیمت نفت طی سال گذشته میلادی اشاره کرد و افزود: کمی بیشتر از یک سال است که قیمت نفت به محدوده 40 دلار و حتی پایین تر از آن رسیده و این کشور را با بحران اقتصادی جدی تر از سال 1998 مواجه کرده و همین مساله بسیاری از فعالیت‌های اقتصادی عربستان را تحت تاثیر قرار داده و آنها را محدود کرده است.

به عقیده وی، یکی از مهم ترین ناتوانی‌های فعلی دولت عربستان به دلیل کاهش منابع مالی خود با کاهش قیمت نفت، مربوط به اشتغال و همچنین تامین هزینه‌های جاری دولت است. از گذشته‌های دور مبالغی هنگفت در اختیار دولت بوده که برای معیشت مردم و ایجاد اشتغال آنها هزینه می‌شده ولی امروز تامین این مبالغ با درآمدهای نفتی غیرممکن است.

رابرت برگس با اشاره به مشکلات مالی و اقتصادی دولت عربستان تصریح کرد: اکنون دو مشکل عمده تامین مالی بر دوش دولت سنگینی می‌کند که یکی، مربوط به یارانه‌های سوخت و دیگری مربوط به کمک هزینه‌های زندگی جمعیت 30 میلیونی این کشور است که دچار اخلاص شده است. وی در ادامه به سهم 8 درصدی یارانه سوخت از تولید ناخالص داخلی عربستان اشاره کرد و گفت: در حال حاضر با توجه به کاهش قیمت‌ها و همچنین عوامل کاهش قیمت سوخت در جهان، دولت عربستان به تنهایی برای سوخت، یارانه‌ای معادل 195 میلیارد ریال و معادل 52 میلیارد دلار می‌پردازد، در حالی که با در نظر گرفتن سهم 8 درصدی این یارانه از تولید ناخالص ملی این کشور درخواستیم یافت ادامه این روند با توجه به کاهش منابع مالی عربستان در آینده نزدیک غیرممکن است و نمی‌تواند در بلند مدت ادامه یابد.

چالش اشتغال

از سوی دیگر، فاروق سوسا کارشناس ارشد اقتصاد شرق در شرکت سیتی گروپ لندن به ناتوانی دولت عربستان برای حفظ میزان اشتغال در این کشور اشاره کرد و افزود: دولت عربستان برای حفظ مشاغل یا افزایش اشتغال در این کشور با روند موجود ناتوان خواهد بود، به دلیل این که بسیاری از پروژه‌های زیربنایی و اقتصادی عربستان به سمت نیمه تعطیل شدن حرکت کرده و نمی‌تواند در بلند مدت ادامه یابد. این اتفاقی است که در نهایت برمیزان رفاه اجتماعی تاثیرگذار خواهد بود.

جمال خاشوقی، یکی از مشاوران اسبق رسانه‌ای دولت عربستان نیز در این زمینه معتقد است: دور از انتظار است که به دولت عربستان، پیشنهاد اجرای طرح ریاضت اقتصادی بدهیم چون این دولت نمی‌تواند با توجه به پیشینه فرهنگی و هزینه‌ای مردمش با سیاست ریاضت اقتصادی وارد کارزار اقتصاد شود. این در حالی است که دولت عربستان درباره

دریافت مالیات نیز دچار مشکل خواهد بود چون در بسیاری موارد، دریافت مالیات از مراکز مذهبی و همچنین درآمد این مراکز که از طریق زکات حاصل شده، غیرممکن است.

رفع تحریم های ایران چالشی برای عربستان
کشوری که برای مقابله با طرح نفت شیل، حاضر به کاهش تولید برای کنترل قیمت نفت در بازارهای بین المللی نشد اکنون خود دچار بحران شده و نمی تواند برای آینده اقتصاد خود برنامه ریزی کند چون درآمد ارزی این کشور که اقتصادش به صادرات و فروش نفت 100 دلاری عادت کرده، امروز با نفت زیر 40 دلار نمی تواند به آینده امید چندانی داشته باشد. دیوید باتر، تحلیلگر بازارهای مالی در چاتمن هاوس لندن می گوید: اظهارنظر درباره بحران اقتصادی در عربستان کار ساده ای نیست چون این اقتصاد از گذشته های دور توانسته اندوخته های خوبی برای خود جمع آوری کند که تقریباً کسی از آن خبر ندارد، اما فراموش نکنیم در نگاه اول، اقتصاد نفتی این کشور روبه بحران حرکت می کند و در شرایط مناسبی قرار ندارد و نمی تواند با قیمت پایین نفت به حیات اقتصادی خود ادامه دهد. با این حال بهترین راهکار اقتصاد بحرانی عربستان این است که نسبت به قیمت سوخت و یارانه های پرداختی دولت به مردم عربستان بازنگری کند و برای آنها تصمیم جدید بگیرد.

به عقیده این تحلیلگر اقتصادی، اگر دولتمردان عربستان با روند موجود نسبت به فرهنگسازی مالیاتی در این کشور اقدام نکنند، بزودی دچار بحران خواهند شد چون افق بلندمدت قیمت نفت افزایشی نیست، بخصوص زمانی که مازاد تولید نفت ایران به بازارهای جهانی سرازیر شود؛ آن هم بدون تحریم و آزادانه برای معامله با غرب. وی می گوید: با حضور ایران در بازارهای اقتصادی و همچنین فروش نفت بدون قید و شرط (آن هم نفتی که بسیار ارزان تولید می شود) بازه قیمتی سودآور برای ایران تازه رها شده از تحریم زیاد مهم نیست و می تواند همین موضوع، اهرمی در دستان دولت ایران برای مقابله با عربستان در بازار اوپک باشد، چون مقامات عربستان در دوران تحریم، فشار قابل ملاحظه ای به جایگاه ایران در اوپک آورده و گاه مانع دستیابی ایران به خواسته های خود شده اند.

نگاهی به وضعیت اقتصادی عربستان
عماد عزتی
اقتصاد

منبع: بلومبرگ/ 15 آگوست 201